

Spolupráca so zahraničnými NGOs

Rozširovanie kontaktov SZOPK so zahraničím podstatne vzrástlo po r. 1989. Neboli to už len formálne dohody s ochranárskymi skupinami v rámci socialistického tábora alebo pozvania na výročné zasadnutie niektorej organizácie, bolo to hlavne prijímanie návštev prichádzajúcich do ČSFR, často aj z organizácií, ktoré nemali veľa spoločného s ochranou životného prostredia: väčšinou prichádzali získať informácie o našich organizáciách, o stave ekonomiky, politiky a kultúry, čiastočne aj oblasti životného prostredia. Návštevníci pochádzali z rôznych inštitúcií a organizácií - od študentov až po vedcov.

Dôležité boli informácie o práci jednotlivých mimovládnych organizácií, odovzdávanie skúseností, výmena odborníkov, účasť na konferenciách, seminároch, pracovných stretnutiach, získavanie propagačných i odborných materiálov.

Vysielanie členov SZOPK do zahraničia na rôzne podujatia, v ktorých rámci sa nadväzovali nové aktívne kontakty, limitovali veľmi obmedzené finančné prostriedky. Orientovali sme sa na podujatia sponzorované zo zahraničia. Uskutočnilo sa množstvo dvojstranných kontaktov. Pripravili sme veľa programov pre zahraničných návštevníkov, realizovalo sa viacero spoločných projektov, spolupracovali sme pri organi-

zovaných stretnutí, seminárov, konferencií. Skúsenosti rástli od návštevy k návšteve, preto vznikli v kanceláriách ÚV a MV SZOPK v Bratislave informačné a komunikačné centrá pre zahraničnú spoluprácu, ktoré pomerne často využívali aj štátne orgány a inštitúcie.

Kontakty s ochranárskymi organizáciami v Európe i zámorí vyústili 13. 9. 1990 do prijatia SZOPK za člena medzinárodnej organizácie **Friends of the Earth (FOE)**. Všetky organizácie, ktoré FOE združuje (v súčasnosti 51), pôsobia autonómne a nezávislo, spolupracujú hlavne na kampaniach a niektorých regionálnych projektoch.

FOE Europe usporiadalo veľmi významné prelomové stretnutie východoeurópskych skupín so skupinami zo západnej Európy a USA v Bruseli (10.-19. 11. 1990). Prelomové bolo hlavne preto, lebo tu sa vlastne po prvý raz stretli aj mimovládne ochranárske organizácie z východnej Európy. Významné bolo možnosťou priamo sa oboznámiť s funkciami a činnosťou Európskeho spoločenstva (dnes Európskej únie) a Európskeho parlamentu na spoločných rokovaníach. Rovnako dôležitá a nová bola informácia o aktivitách medzinárodných bánk, konkrétne Európskej banky pre obnovu a rozvoj, ale aj Svetovej banky a Medzinárodného menového fondu v priamej nadväznosti na región strednej a východnej Európy.

Výmena informácií a skúseností z činnosti environmentálnych NGOs v tomto regióne sa začala aktívnejšie

rozvíjať potom, ako sa SZOPK stal členom **Greenway**. Spolupracoval pri organizovaní medzinárodnej konferencie o energetike, workshopu o manažmente odpadov i stretnutí národných koordinátorov tejto organizácie.

Koncom r. 1990 získal SZOPK členstvo v prestížnej medzinárodnej organizácii **IUCN** (Svetovom zväze ochrany prírody) a jeho členom vybrali aj do komisií IUCN pre druhovú ochranu a pre výchovu a komunikáciu. Z iniciatívy IUCN vznikla neskôr na Slovensku nadácia **ECOPOINT**.

V tom istom roku podpísal SZOPK, spolu partnerským Českým zväzom ochrancov prírody, dohodu s nemeckým **BUND**. O rok neskôr to bola dohoda o spolupráci s **Österreichischer Naturschutzbund**.

Tieto dohody na úrovni ústredných orgánov boli však veľmi formálne, a zahŕňovali iba výmenu informačných materiálov. Neznalosť cudzích jazykov

členov SZOPK bol jeden z závažných problémov pri nadväzovaní kontaktov so zahraničnými environmentálnymi skupinami. Preto SZOPK v spolupráci s **Peace Corps a Education for Democracy** zorganizoval r. 1991 pre svojich profesionálnych pracovníkov trojmesačný kurz angličtiny.

MILIEUKONTAKT OOST-EUROPA

Uskutočnili sa prvé kontakty s nádiaciou **Milieukontakt Oost-Europa** z Holandska, hlavne výmena skúseností z oblasti environmentálnej výchovy. Veľmi zaujímavá a poučná bola študijná cesta pracovníkov SZOPK do rôznych typov holandských ekocentier.

Študijná cesta zástupcov ochranárskych organizácií z Česko-Slovenska (dvaja zo SZOPK) v júli 1991 na pozvanie vlády Veľkej Británie, s cieľom oboznámiť sa s prácou environmentálnych NGOs v Anglicku a Walese, iniciovala spoluprácu s **Field Studies Council** (bez akejkoľvek formálnej dohody, o to však aktívnejšej a konkrétnejšej) pri budovaní stredísk environmentálnej výchovy (SEV) v rámci SZOPK, ale aj Stromu života a domov detí a mládeže. V rámci tohto projektu sa uskutočnil celoslovenský seminár a školenia zamerané na manažment SEV a tvorbu výchovných programov pre deti, mládež a dospelých i recipročné študijné pobyty pracovníkov SEV. Field Studies Council je organizácia združujúca strediská environmentálnej výchovy, ktorá si kladie za cieľ budovať u mládeže a dospelých pozitívne postoje a aktivity na ochranu životného prostredia. Má päťdesiatročnú tradíciu a mimoriadne kvalitné programy environmentálnej výchovy.

Medzinárodná spolupráca v oblasti environmentálnej výchovy v strednej Európe sa začala na pracovných seminároch vo Viedni, kde **ARGE-Umweltterziehung** - špecializovaná inštitúcia rakúskeho Ministerstva mládeže, rodiny a životného prostredia, vytvorila podmienky na pravidelnú výmenu skúseností organizácií z Poľska, Česko-Slovenska, Maďarska a Rakúska. Na týchto seminároch sa zúčastnil pomerne veľký počet záujemcov zo SZOPK, hoci pracovnými jazykmi boli nemčina a angličtina.

World Wide Fund for Nature zo Švajčiarska priamymi finančnými dotáciami podporil projekty ochrany bio-

diverzity na Slovensku (ochrana dravých vtákov a sov, príprava trilaterálneho národného parku Podunajsko a ďalšie) i vypracovanie stratégie environmentálnej výchovy NGOs v Česko-Slovensku. V rámci postkomunistických krajín patrí táto stratégia medzi ojedinelé počiny a aj v širších reláciách má vysokú úroveň.

Aktivity v oblasti jadrovej energetiky sa sústredili hlavne na objasňovanie tabuizovanej problematiky. Na medzinárodnom seminári o jadrovej energetike a jej vplyve na životné prostredie sa po prvýkrát stretli na jednej platforme pracovníci ministerstiev, ochranári, technici i laici, aby si vymenili názory na túto páľčivú tému. Rakúski odborníci z **Anti-Atom International** a **Ökologisches Institut** poskytli výhradné práva na publikovanie údajov o dôsledkoch havárie v Černo-byle (1986), z konferencie vydali aj zborník referátov.

Nielen jadrová energetika, ale aj alternatívne formy energie sa stali predmetom záujmu členov SZOPK. Navdvihali sa kontakty s **Folkcenter for Renewable Energy** v Dánsku, kde zaškolili niektorých členov SZOPK pri využívaní solárnej a veternej energie. Putovnú výstavu tohto centra sme zorganizovali v Bratislave, Žiline a Banskej Bystrici.

Pri SZOPK vznikol aj Fond alternatívnych energií (FAE), sponzorovaný **The Swedish NGO Secretariat on Acid Rain**.

SZOPK spolupracovalo pri organizovaní *medzinárodného stretnutia európskych NGOs* (jún 1991) - sprievodnej akcie summitu európskych ministrov životného prostredia v Dobříši, ktoré po konferencii v nórskom Berгене (1990) zohralo kľúčovú úlohu v presadzovaní programov trvalo udržateľného rozvoja v Európe.

Členovia SZOPK spolupracujú aj na príprave materiálov pre ďalšiu konferenciu, ktorá bude v Sofii (1995).

Zástupcovia slovenských ochranárov nechýbali ani na *Svetovej konferencii OSN o životnom prostredí a rozvoji (Rio de Janeiro 1992)*. Prispeli podkladovými materiálmi k rokovaniam vládnych delegácií (Konvencia o biodiver-

zite, lesoch, k environmentálnej výchove atď.) a usporiadali tlačovú besedu priamo na konferencii v Riu.

Vďaka rozvíjajúcim sa kontaktom začali sa na Slovensku niektoré organizácie udomáčať. V Bratislave sídlil Sekretariát FOE - East European Programme, ktorý koordinuje aktivity jej členov v strednej a východnej Európe, svoju kanceláriu tu má Greenway, pobočka Greenpeace, sídli tu Regional Environmental Center for Central and East Europe (REC) pre ČR a SR, ktoré je hlavným sponzorom činnosti mimovládnych environmentálnych organizácií v našich krajinách. Partnership for Central and Eastern Europe má okrem Budapešti, Varšavy a Brna svoju kanceláriu aj v Banskej Bystrici. Okrem toho pracuje na Slovensku Environmental Training Programme, päťročný školiaci program v oblasti manažmentu životného prostredia, prevencie a kontroly znečistenia a riešení konfliktov. IUCN vytvorilo na Slovensku vysunuté pracovisko pre koordináciu piatich projektov v rámci Východoeurópskeho programu (Project Coordination Unit). WWF a Milieukontakt Oost-Europa majú v SR svojich konzultantov pre environmentálnu výchovu.

Aj napriek jazykovým bariéram sa získalo veľké množstvo informačných materiálov, nových poznatkov a skúseností, čo malo vplyv na rozvoj slovenského ochránárstva. Rozvinuli sa moderné spôsoby práce (projekty, kampane), pribudli dovedy nepoznane prístupy, aktivity, nové záujmy. To viedlo napokon k diferenciacii a vytvoreniu nových environmentálnych organizácií, zameraných omnoho konkrétnejšie ako bolo kedysi zvykom.

Elena Vartíková